

ក្រសួងវប្បធម៌ និង សាសនា
Ministry of Cult and Religion

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យព្រះសីហមុនីរាជា
PREAH SIHAMONIRAJA BUDDHIST UNIVERSITY
ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យទស្សនវិជ្ជា សាសនា និងនីតិសាស្ត្រ

ការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដំណាក់កាល
មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌
CRIMINAL INVESTIGATION STAGE JUDICIAL POLICE OFFICER

រៀបរៀងដោយ៖
ស្រីវ៉ាន់ ស្រីសំ

បច្ចុប្បន្នភាព ២០២៤

មាតិកា

ទំព័រ

ជំពូកទី ១

សេចក្តីផ្តើម

១.១. លំនាំបញ្ជាក់នៃការស្រាវជ្រាវ	១
១.២. ចំណោទបញ្ជាក់	២
១.៣. គោលបំណងនៃការស្រាវជ្រាវ	២
១.៤. ទំហំ និងជ្រុងកំណត់នៃការស្រាវជ្រាវ	២
១.៥. សារៈសំខាន់នៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	៣
១.៦. វិធីសាស្ត្រនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	៣
១.៧. បទសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ	៣

ជំពូកទី ២

ការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីបទល្មើសជាតិស្តែង

២.១. បទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាតិស្តែង	៤
២.២. វិធានការស្រាវជ្រាវ ឬ ស៊ើបអង្កេត	៤
២.២.១. វិធានការដំបូងក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាតិស្តែង	៥
២.២.២. ការឆែកឆេរ	៥
២.២.៣. ការបិទស្លាកបោះត្រាលើវត្ថុតាង	៦
២.២.៤. កំណត់ហេតុលើការស្តាប់ចម្លើយ	៦
២.២.៥. បទបញ្ជាឲ្យចូលខ្លួន	៦
២.២.៦. ការត្រួតពិនិត្យខាងផ្នែកបច្ចេកទេស ឬ វិទ្យាសាស្ត្រ	៧
២.៣. ការឃាត់ខ្លួន	៧
២.៣.១. លក្ខខណ្ឌដែលត្រូវគោរពដើម្បីធ្វើការឃាត់ខ្លួន	៧
២.៣.២. បរិវេលានៃការឃាត់ខ្លួន	៧
២.៣.៣. ការឃាត់ខ្លួនចំពោះអតីតជន	៨
២.៣.៤. កំណត់ហេតុស្តីពីការឃាត់ខ្លួន	៨
២.៣.៥. ជំនួយរបស់មេធាវីនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន	៩
២.៣.៦. ជំនួយរបស់គ្រូពេទ្យនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន	៩
២.៣.៧. បញ្ជីនៃការឃាត់ខ្លួន	៩
២.៣.៨. កំណត់ហេតុសរុបនៃការឃាត់ខ្លួន	១០
២.៤. ការបញ្ជូនខ្លួន	១០

២.៤.១. ការបញ្ជូនខ្លួនបុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន	១១
២.៤.២. រយៈពេលនៃការបញ្ជូនខ្លួន	១១
២.៥. វិធានទាក់ទងនឹងការស៊ើបអង្កេតករណីជាក់ស្តែង	១១
២.៥.១. បរិវេលានៃការស៊ើបអង្កេតករណីជាក់ស្តែង	១១
២.៥.២. ការហាមឃាត់មិនឱ្យស្តាប់ដោយឯកឯង	១១
២.៥.៣. ការបញ្ជូនកំណត់ហេតុទៅព្រះរាជអាជ្ញា និងទ្វេសដែលត្រូវចុះក្នុងកំណត់ហេតុ ..	១១
២.៥.៣. មោឃភាពនៃការមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិ	១២

ជំពូកទី ៣

ការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីបទល្មើសមិនជាក់ស្តែង

៣.១. បទល្មើសមិនជាក់ស្តែង	១៤
៣.១.១. ការបើកការស៊ើបអង្កេតបឋម	១៤
៣.១.២. វិធានដែលអនុវត្តចំពោះការស៊ើបអង្កេតបឋម	១៤
៣.២. ការតែកឆេះ	១៥
៣.៣. ការបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួន	១៦
៣.៣. ការឃាត់ខ្លួនជនជាប់សង្ស័យ	១៦
៣.៤. កំណត់ហេតុស្រង់ចម្លើយ	១៦
៣.៥. មោឃភាពនៃការមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិ	១៦

ជំពូកទី ៤

នីតិវិធីនៃការលក់ដោយបង្ខំចំពោះអបលនវត្ថុ

៤.១. ការបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌	១៨
៤.២. ការបញ្ជូនខ្លួនរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌	១៨
៤.២.១. ការបញ្ជូនខ្លួនបុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន	១៨
៤.២.២. រយៈពេលនៃការបញ្ជូនខ្លួន	១៩

ជំពូកទី ៥

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍

៥.១. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន	២០
៥.២. អនុសាសន៍	២០

ឯកសារយោង

ជំពូកទី ១
សេចក្តីផ្តើម

ជំពូកទី ១
សេចក្តីផ្តើម

១.១. លំនាំបញ្ជាក់នៃការស្រាវជ្រាវ

នៅក្នុងការរស់នៅក្នុងសង្គម មនុស្សតែងតែរៀបចំរបៀបទំនាក់ទំនង រវាងមនុស្សក្នុងសង្គម ដោយបង្កើតជាវិធានផ្សេងៗ ក៏ប៉ុន្តែ ជានិច្ចកាល គេរមែងឃើញមានការរំលោភបំពាន ទៅលើវិធាន ច្បាប់ជាធរមាន។ ហេតុដូច្នេះ សង្គមត្រូវតែឆ្លើយតបទៅនឹងការរំលោភបំពានទាំងនេះវិញ ដោយធ្វើការ ដាក់ទណ្ឌកម្ម ទៅលើអ្នកដែលរំលោភបំពានទាំងអស់ ដើម្បីការពារសង្គមប្រឆាំងនឹងអំពើ ឬ អាកប្បកិរិយាដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់ ក្នុងគោលដៅការពារសណ្តាប់ធ្នាប់ និងសន្តិសុខសាធារណៈ ហើយរដ្ឋបាន ប្រើប្រាស់នូវវិធានផ្សេងៗ ដែលមានចរិតកែលម្អផង និងមានលក្ខណៈបង្ខិតបង្ខំផង ហេតុនេះក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវបានអនុម័តកាលពីថ្ងៃទី០៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ និងត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើដោយ ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៨០៧/០២៤ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ ដែលមានគោល បំណងកំណត់អំពីវិធានទាំងឡាយដែលត្រូវគោរព និងប្រព្រឹត្តតាមដោយហ្មត់ចត់ ដើម្បីកំណត់ឱ្យ ច្បាស់នូវអត្ថិភាពនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ។ ក្រោយមកក្រមព្រហ្មទណ្ឌក៏ត្រូវបានអនុម័ត កាល ពីថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ និងត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/១១០៩/ ០២២ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ដែលមានគោលបំណងកំណត់នូវអំពើទាំងឡាយដែលប្រព្រឹត្ត ផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់ និងរបៀបរៀបរយសង្គម កំណត់អំពីបទល្មើស ចង្អុលបង្ហាញបុគ្គលដែលអាច ត្រូវបានប្រកាស ថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះបទល្មើស និងកំណត់ទោស ព្រមទាំងបែបបទនៃការ អនុវត្តទោស។

បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ គឺជាអំពើទាំងឡាយណាដែលបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គមជាតិ ហើយអំពើ ទាំងនោះ គឺជាការបំពានទៅនឹងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ។ បទល្មើសដែលមានការកើនឡើង ឬ ថយចុះវា អាស្រ័យទៅនឹងជំនាញ ឬ សមត្ថភាពរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងបច្ចេកទេសនៃការស៊ើប អង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ថាគឺការប្រព្រឹត្តទៅស្របតាមវិជ្ជាជីវៈដែរ ឬ ទេ? ហើយវាស្របទៅ នឹងអ្វីដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ដែរ ឬ ទេ? ជាក់ស្តែង ការស្វែងរកប្រមូលនូវភស្តុតាង ការសាកសួរ ការឃាត់ខ្លួន ការចាប់ខ្លួន ការបញ្ជូនខ្លួន គឺជាបច្ចេកទេសរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ហើយមន្ត្រី នគរបាលយុត្តិធម៌ មានតួនាទីសម្រាប់ធ្វើការស៊ើបអង្កេត និងស្វែងរកបទល្មើស ព្រមទាំងបង្ការ និង បង្ក្រាបបទល្មើសនៅក្នុងសង្គមជាតិ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត យុត្តិសាស្ត្រ ឬ បច្ចេកទេសរបស់មន្ត្រីនគរបាល យុត្តិធម៌នេះ គឺជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ធ្វើការស្វែងរកនូវភាពយុត្តិធម៌ជូនសង្គម ព្រមទាំងជនរងគ្រោះឱ្យ មានតម្លាភាព។

ដោយសារតែបុព្វហេតុខាងលើ និងដោយសង្កេតឃើញថា ដើម្បីឱ្យការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រី នគរបាលយុត្តិធម៌ មានប្រសិទ្ធភាព និងភាពជោគជ័យ នោះត្រូវមានដំណោះស្រាយមួយចំនួន ហើយ ដំណោះស្រាយនោះ គឺវាមានការពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ព្រម

ទាំងសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ជនជាសង្ស័យ សាក្សី ឬ ក៏ជនរងគ្រោះ។ ក្នុងដំណាក់កាលការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវឆ្លងកាត់ដំណាក់កាល និងនីតិវិធីជាច្រើនហេតុនេះ ទើបធ្វើឱ្យខ្ញុំបាទ សម្រេចចិត្តជ្រើសរើសយកប្រធានបទមួយ មកធ្វើការស្រាវជ្រាវចងក្រងជាបាយការណ៍នេះ គឺប្រធានបទ “ការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដំណាក់កាលមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌” មកចងក្រងឡើង ។

១.២. បំណោទបញ្ជាក់

នៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតស្វែងរកភស្តុតាងរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ច្បាប់បានកំណត់យ៉ាងច្បាស់ថា អំណាចទាំងឡាយដែលផ្តល់ឱ្យមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ខុសគ្នា ទៅតាមពេលវេលាដែលមន្ត្រីនោះបំរើការនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង ឬ ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេតបឋម។ តាមអត្ថន័យនេះដែរ យើងអាចទាញបានថា ការស៊ើបអង្កេតទាំងពីរនេះ គឺមិនដូចគ្នាទេទាំងលក្ខខណ្ឌនៃការបើកការស៊ើបអង្កេតក៏មិនដូចគ្នា ទាំងអំណាចដែលប្រើប្រាស់ដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេតនេះក៏ខុសគ្នាដែរ។

កត្តាទាំងអស់នេះហើយ ដែលជំរុញឱ្យការអនុវត្តនីតិវិធីនៃការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញទាំងផ្នែកទ្រឹស្តី និងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ទើបខ្ញុំបាទ លើកយកប្រធានបទ “ការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដំណាក់កាលមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌” មកធ្វើការស្រាវជ្រាវដើម្បីឱ្យមានភាពច្បាស់លាស់ និងស៊ីជម្រៅថែមទៀត។

នីតិវិធីនៃការស៊ើបអង្កេតរបស់នគរបាលយុត្តិធម៌ ក្នុងករណីបទល្មើសជាក់ស្តែង និងបទល្មើសមិនជាក់ស្តែងមានច្រើនចំណុចសំខាន់ៗ ។ ប៉ុន្តែមុននឹងធ្វើការបកស្រាយឱ្យបានលម្អិត អំពីនីតិវិធីរបស់នគរបាលយុត្តិធម៌ ចំពោះការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ទាល់តែយើងយល់ឱ្យបានច្បាស់ជាមុនសិនថា តើអ្វីទៅជាបទល្មើសជាក់ស្តែង និងបទល្មើសមិនជាក់ស្តែង ?

១.៣. គោលបំណងនៃការស្រាវជ្រាវ

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវទៅលើប្រធាននេះ មានគោលបំណងសំខាន់ក្នុងការស្វែងយល់ និងផ្ដោតទៅលើលំហូរនីតិវិធីនៃការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដំណាក់កាលមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដើម្បីអាចប្រព្រឹត្តទៅបានដោយរលូន និងត្រឹមត្រូវស្របតាមច្បាប់។

១.៤. ទំហំ និងដែនកំណត់នៃការស្រាវជ្រាវ

ចំពោះការសិក្សាស្រាវជ្រាវសម្រាប់សរសេរប្រធានបទ “ការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដំណាក់កាលមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌” ខ្ញុំបាទ ខិតខំស្រាវជ្រាវ និងសិក្សាដែលមានទំហំ និងដែនកំណត់ដោយផ្ដោតសំខាន់ទៅលើការអនុវត្តដោយច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះបុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសណាមួយ ដែលផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា រួមទាំងបទប្បញ្ញត្តិដែលពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀត។

១.៥. សារៈសំខាន់នៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

ខ្ញុំបាទ បានសិក្សាស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទនេះ ដើម្បីទទួលបានចំណេះដឹងផ្នែកទ្រឹស្តី និង ចំណេះដឹងទាក់ទងនឹងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ព្រមទាំងទទួលបានបទពិសោធន៍ នៅក្នុងនីតិវិធីនៃការ ស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដំណាក់កាលមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ឱ្យកាន់តែមានភាពច្បាស់លាស់ ជាងមុនថែមទៀត ហើយការស្រាវជ្រាវប្រធានបទនេះ ពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់ខ្ញុំបាទ ពីព្រោះដើម្បីមានការយល់ដឹងកាន់តែច្បាស់ និងដើម្បីចូលរួមចំណែកអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា ឱ្យ មានលក្ខណៈកាន់តែល្អប្រសើរឡើងថែមទៀត។ ជាពិសេសខ្ញុំបាទសង្ឃឹមថា សមិទ្ធផលនៃការសិក្សា ស្រាវជ្រាវប្រធានបទនេះ អាចទុកជាឯកសារមួយសម្រាប់ប្អូនៗ ដែលជា សមណនិស្សិត និស្សិត ជំនាន់ ក្រោយៗ សម្រាប់ការសិក្សាស្វែងយល់ អំពីនីតិវិធីនៃការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដំណាក់កាល មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដើម្បីទទួលបានការយល់ដឹងកាន់តែច្បាស់លាស់ និងមានភាពត្រឹមត្រូវបន្ថែម ទៀត។

១.៦. វិធីសាស្ត្រនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

ក្នុងការសិក្សាទៅលើប្រធានបទនេះ ខ្ញុំបាទធ្វើការសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកអនុវត្តច្បាប់ ដូចជា ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ក្រឡាបញ្ជី មេធាវី មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ជាដើម។ ខ្ញុំបាទក៏បានធ្វើការប្រមូល រាល់ឯកសារដែលបានពីការចូលរួមសិក្ខាសាលា ឧទ្ទេសនាមដោយ ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវី ព្រម ទាំងឯកសារគតិយុត្ត (ច្បាប់ ព្រះរាជក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យ ប្រកាស សេចក្តីណែនាំ ឬ សៀវភៅទាក់ទងនឹងការ ស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌)។ លើសពីនេះទៅទៀត ខ្ញុំបាទបានធ្វើ ការស្រាវជ្រាវឯកសារមួយចំនួនផ្សេងទៀត ដែលទទួលបានតាមរយៈប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក។

បន្ទាប់ពីបានប្រមូលទិន្នន័យខាងលើរួច ខ្ញុំបាទយកទិន្នន័យដែលទទួលបានមកធ្វើការសិក្សា វិភាគ និងប្រៀបធៀបជាមួយទ្រឹស្តី និងការអនុវត្ត ដែលបានសិក្សាកន្លងមកពីសាស្ត្រាចារ្យ ធ្វើការវិភាគ រកចំណុចខ្លាំង ចំណុចខ្សោយ ដើម្បីឈានឆ្ពោះទៅរកការសន្និដ្ឋានជារួម និងផ្តល់អនុសាសន៍។

១.៧. របាយការណ៍នៃការស្រាវជ្រាវ

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងចំណោទបញ្ហា ចំពោះប្រធានបទខាងលើស្តីអំពី “ការស៊ើបអង្កេតបទ ល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដំណាក់កាលមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌” ខ្ញុំបាទ សូមធ្វើការបែងចែកជា ៥ ជំពូក ដូច ខាងក្រោម៖

- ជំពូកទី១ ៖ សេចក្តីផ្តើម
- ជំពូកទី២ ៖ ការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីបទល្មើសជាក់ស្តែង
- ជំពូកទី៣ ៖ ការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីបទល្មើសមិនជាក់ស្តែង
- ជំពូកទី៤ ៖ ការបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត និងការបញ្ជូនខ្លួនរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌
- ជំពូកទី៥ ៖ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍។

ជំពូកទី ២

**ការស្វែងរកឧត្តកថាអរិយធម៌ខ្មែរ
ជាតិស្រស់**

ជំពូកទី ២

ការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីបទល្មើសជាក់ស្តែង

២.១. បទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្តែង

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ បានផ្តល់នូវមូលដ្ឋាន ០២ (ពីរ) សម្រាប់ធ្វើការពិនិត្យ និងកំណត់ស្ថានភាព ដែលក្នុងនោះមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចប្រើប្រាស់នៅក្នុងស្ថានភាពនៃការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែងបាន៖

១- នៅក្នុងមាត្រា ៨៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ បានផ្តល់ជានិយមន័យ អំពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្តែង គឺស្ថិតនៅក្នុងសកម្មភាពដូចតទៅ៖

- បទល្មើសដែលកំពុងប្រព្រឹត្ត
- បទល្មើសដែលទើបប្រព្រឹត្តរួចភ្លាមៗ

ត្រូវចាត់ទុកថា ជាបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្តែងដែរ កាលណានៅក្រោយពេលមានបទល្មើសរួចបន្តិចមក៖

- ជនដែលគេសង្ស័យ ត្រូវបានសាធារណជនស្រែកដេញប្រដាប់ចាប់ប្រកឹង
- បុគ្គលដែលត្រូវគេរកឃើញមានវត្ថុ ឬ មានស្លាកស្នាម ឬ តម្រុយច្បាស់លាស់ ហើយស៊ីសង្វាក់ផ្សេងទៀត ដែលនាំឱ្យគេសន្និដ្ឋានបានថា បុគ្គលនោះបានប្រព្រឹត្ត ឬ បានចូលរួមប្រព្រឹត្តបទល្មើស^១។

២- នៅក្នុងមាត្រា ៨៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ បានផ្តល់ជានិយមន័យ អំពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្តែង គឺស្ថិតនៅក្នុងសកម្មភាពដូចតទៅ៖ ត្រូវបានចាត់ទុកដូចជាបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្តែងផងដែរ បើទោះបីជាស្ថិតនៅក្រៅពីករណីដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៨៦ (និយមន័យបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្តែង) ខាងលើនេះក៏ដោយ គ្រប់បទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងទីកន្លែងដែលអ្នកកាន់កាប់នៅទីនោះ សុំឱ្យព្រះរាជអាជ្ញា ឬ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ចូលមកពិនិត្យ ឬ ភ្នាក់ងារនគរបាលយុត្តិធម៌ ក្នុងករណីដែលគ្មានមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌នៅទីកន្លែងនោះ។ ក្នុងករណីចុងក្រោយនេះ ភ្នាក់ងារនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវរាយការណ៍ជាបន្ទាន់ជូនដល់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌^២។

២.២. វិធានការស្រាវជ្រាវ ឬ ស៊ើបអង្កេត

វិធានការនេះមានកំណត់ចាប់ពីមាត្រា ៨៩ ដល់មាត្រា ៩៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។ បើផ្អែកតាមមាត្រា ៩០ (កំណត់ហេតុលើការស្រាវជ្រាវ និងពិនិត្យ) មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការស្រាវជ្រាវ និងការពិនិត្យរបស់ខ្លួន។

^១ មាត្រា ៨៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

^២ មាត្រា ៨៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

២.២.១. វិធានការដំបូងក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្តែង

ក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្តែង មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវរាយការណ៍ភ្លាមជូន ព្រះរាជអាជ្ញា។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ចុះទៅកាន់ទីកន្លែងកើតហេតុ ដើម្បីធ្វើការពិនិត្យបទល្មើស។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ធានារ៉ាប់រងរក្សាទុកនូវតម្រុយនៃភស្តុតាងទាំងឡាយណាដែលអាចបាត់បង់។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចហាមឃាត់បុគ្គលគ្រប់រូបកុំឱ្យទៅទីណាមួយពីកន្លែងបទល្មើស រហូតដល់ ពេលបញ្ចប់កិច្ចប្រតិបត្តិការរបស់ខ្លួន។

ប្រសិនបើយល់ឃើញថាមានប្រយោជន៍ ព្រះរាជអាជ្ញា ចុះទៅកាន់កន្លែងកើតហេតុ និងដឹកនាំ ការស៊ើបអង្កេត។ ប្រសិនបើមានការបន្ទាន់ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចអនុញ្ញាតឱ្យមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ណា ម្នាក់ធ្វើប្រតិបត្តិការលើវិសាលភាពទាំងមូលនៃដែនដីជាតិ ដោយគោរពតាមលក្ខខណ្ឌទាំងឡាយដែល មានចែងក្នុងមាត្រា ៦៨ (ការពន្លាតសមត្ថកិច្ចដែនដី) នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ^៣។ មន្ត្រីនគរបាល យុត្តិធម៌ ត្រូវធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការស្រាវជ្រាវ និងការពិនិត្យរបស់ខ្លួន^៤។

២.២.២. ការឆែកឆេរ

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចធ្វើការឆែកឆេរបាន។ ក្នុងករណីនេះ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវ ទទួលជាបឋម នូវការអនុញ្ញាតពីព្រះរាជអាជ្ញា ទោះបីជាការអនុញ្ញាតដោយផ្ទាល់មាត់ក៏ដោយ។ មន្ត្រី នគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវធ្វើការឆែកឆេរនៅចំពោះមុខអ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង ឬ បើគ្មានអ្នកកាន់កាប់ទេ ត្រូវ ធ្វើនៅចំពោះមុខសាក្សី ០២ (ពីរ) នាក់។ សាក្សី ត្រូវចាត់តាំងដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌។ សាក្សី មិនអាចជានគរបាល ឬ ក៏ជាកងរាជអាវុធហោត ដែលជាកងកម្លាំងរួមប្រតិបត្តិការក្នុងការឆែកឆេរនោះ បានឡើយ។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ មិនអាចផ្តើមធ្វើការឆែកឆេរមុនម៉ោង ០៦ (ប្រាំមួយ) ព្រឹក និង ក្រោយម៉ោង ១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឡើយ លើកលែងតែ៖

- ក្នុងករណីដែលមានចែងដោយមាត្រា ៨៦ (និយមន័យបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្តែង)
- ក្នុងករណីដែលចែងដោយមាត្រា ៨៨ (ការចាត់ទុកដូចជាបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ ស្តែង)
- ក្នុងករណីមានសំរែកស្រែកឱ្យគេជួយពីក្នុងទីកន្លែង
- ក្នុងករណីឆែកឆេរនៅទីកន្លែងក្នុងពេលម៉ោង ដែលបើកចំហរដល់សារធារណជន
- ក្នុងករណីឆែកឆេរនៅគ្រប់ទីកន្លែងដែលផលិត រក្សាទុក ជួញដូរ ចែកចាយ ប្រើប្រាស់ គ្រឿង ញៀន។

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការឆែកឆេរដែលនៅក្នុងនោះមានចុះ៖

- ការអនុញ្ញាតរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ដោយប្រាប់ថ្ងៃ និងម៉ោងនៃការអនុញ្ញាតនេះ
- អត្តសញ្ញាណរបស់អ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង ឬ របស់សាក្សីនីមួយៗ។

^៣ មាត្រា ៨៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

^៤ មាត្រា ៩០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ មិនអាចធ្វើការឆែកឆេរនៅក្នុងការិយាល័យមេធាវីបានទេ។ មានតែព្រះ រាជអាជ្ញា ឬ ចៅក្រមស៊ើបសួរតែប៉ុណ្ណោះ ដែលអាចធ្វើការឆែកឆេរនេះបាន នៅចំពោះមុខប្រធាន គណៈមេធាវី ឬ ប្រតិភូរបស់ប្រធានគណៈមេធាវី ឬ មេធាវីសាមី។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចធ្វើការ ឆែកឆេរនៅក្នុងអគារសារព័ត៌មាន សហគ្រាសនៃសារព័ត៌មានសរសេរ ឬ សហគ្រាសសារព័ត៌មាន សោតទស្សន៍ បានតែចំពោះមុខព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ចៅក្រមស៊ើបសួរម្នាក់ ដែលធានារ៉ាប់រងកុំឱ្យការ ឆែកឆេរនេះ ប៉ះពាល់ដល់ការប្រកបដោយសេរី នូវមុខរបរអ្នកសារព័ត៌មាន និងធ្វើឱ្យយឺតយ៉ាវដល់ការ ផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាននេះដោយមិនត្រឹមត្រូវ^៥។

២.២.៣. ការបិទស្លាកបោះត្រាលើវត្ថុតាង

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចចាប់យកវត្ថុតាង។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវបិទស្លាកបោះត្រានៅ លើវត្ថុតាងនោះ។ ក្រោយពីបានបង្ហាញវត្ថុដែលចាប់បានដល់អ្នកកាន់កាប់ទឹកនៃឆ្នេង ឬ ដល់សាក្សី ០២ (ពីរ) នាក់មើលរួច មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការចាប់យក ដែលរួមមានបញ្ជីសារពើ កំណត់នៃវត្ថុដែលចាប់។ កំណត់ហេតុស្តីពីការចាប់យក ត្រូវចុះហត្ថលេខា ឬ ផ្ដិតម្រាមដៃដោយអ្នកកាន់ កាប់ទឹកនៃឆ្នេង ឬ ដោយសាក្សី ០២ (ពីរ) នាក់^៦។

២.២.៤. កំណត់ហេតុលើការស្តាប់ចម្លើយ

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចហៅ និងនាំមកកាន់អង្គភាពរបស់ខ្លួន នូវបុគ្គលគ្រប់រូបដែល សង្ស័យថា បានចូលរួមក្នុងបទល្មើស។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ធ្វើការស្តាប់ចម្លើយជនទាំងនោះ។ ការ ស្តាប់ចម្លើយនីមួយៗ ត្រូវមានធ្វើកំណត់ហេតុ។ កំណត់ហេតុ ត្រូវដកស្រង់តាមដោយត្រឹមត្រូវនូវ សេចក្តីរាយការណ៍របស់បុគ្គលដែលផ្តល់ចម្លើយ។ ក្នុងករណីចាំបាច់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចរកអ្នក បកប្រែដែលស្បថថា និយាយការពិតស្របតាមជំនឿ ឬ សាសនារបស់ខ្លួន។ អ្នកបកប្រែ មិនអាចជ្រើស រើសយកពីក្នុងចំណោម នគរបាល កងរាជអាវុធហត្ថ ឬ បុគ្គលដែលទាក់ទងក្នុងរឿងជាមួយគ្នាបាន ទេ។ ទំព័រនីមួយៗនៃកំណត់ហេតុ ត្រូវចុះហត្ថលេខា ឬ ផ្ដិតម្រាមដៃដោយបុគ្គលដែលបានឆ្លើយ។ មុន នឹងចុះហត្ថលេខា ឬ ផ្ដិតម្រាមដៃ បុគ្គលនោះត្រូវអានកំណត់ហេតុឡើងវិញ។ ក្នុងករណីចាំបាច់ មន្ត្រី នគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវអានដោយសំលេងខ្លាំងៗ នូវខ្លឹមសារកំណត់ហេតុ។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចហៅរកអ្នកបកប្រែបាន។ កាលណាបុគ្គលនោះមិនព្រមចុះហត្ថលេខា ឬ មិនព្រមផ្ដិតម្រាមដៃទេ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវចុះនិទ្ទេសនៅក្នុងកំណត់ហេតុ^៧។

២.២.៥. បទបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួន

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចកោះហៅ និងស្តាប់ចម្លើយបុគ្គលគ្រប់រូបដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មានស្តី អំពីរឿងហេតុបាន។ បុគ្គលដែលកោះហៅនោះ ត្រូវចូលបង្ហាញខ្លួន។ ក្នុងករណីរឹងទទឹង មន្ត្រីនគរបាល

^៥ មាត្រា ៩១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧
^៦ មាត្រា ៩២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧
^៧ មាត្រា ៩៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

យុត្តិធម៌ ត្រូវជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ដែលអាចចេញបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួនបាន។ បញ្ជាឱ្យចូលខ្លួននេះ ត្រូវមានអត្តសញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធ មានចុះកាលបរិច្ឆេទ និងចុះហត្ថលេខា ដោយព្រះរាជ អាជ្ញា និងមានបោះត្រាផង។ បញ្ជាឱ្យចូលខ្លួន អនុញ្ញាតឱ្យមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ប្រើប្រាស់កម្លាំង សាធារណៈដើម្បីបង្ខំបុគ្គលនោះឱ្យចូលបង្ហាញខ្លួន^៨។

២.២.៦. ការត្រួតពិនិត្យខាងផ្នែកបច្ចេកទេស ឬ វិទ្យាសាស្ត្រ

ប្រសិនបើត្រូវធ្វើការពិនិត្យបច្ចេកទេស ឬ វិទ្យាសាស្ត្រ ដែលមិនអាចបង្កង់បាន មន្ត្រីនគរបាល យុត្តិធម៌ អាចពឹងផ្អែកលើបុគ្គលគ្រប់រូបដែលមានមុខជំនាញ។ ប្រសិនបើ បុគ្គលនោះមិនទាន់បានចុះ ឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជីអ្នកជំនាញដូចចែងនៅមាត្រា ១៦៣ (បញ្ជីថ្នាក់ជាតិនៃអ្នកជំនាញ) នៃក្រមនេះទេ បុគ្គលនេះ ត្រូវស្នើសុំតាមសាសនា ឬ ជំនឿរបស់ខ្លួនថា នឹងជួយដោយភក្តីភាពដល់តុលាការ^៩។

២.៣. ការឃាត់ខ្លួន

កាយាត់ខ្លួន នៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីជាក់ស្តែង មានចែងពីមាត្រា ៩៦ ដល់មាត្រា ១០២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។

២.៣.១. លក្ខខណ្ឌដែលត្រូវគោរពដើម្បីធ្វើការឃាត់ខ្លួន

ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការចាំបាច់នៃការស៊ើបអង្កេត មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចឃាត់ខ្លួន បុគ្គលដែលសង្ស័យថា បានចូលរួមក្នុងបទល្មើស។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ក៏អាចឃាត់ខ្លួនបុគ្គលដែល អាចផ្តល់ព័ត៌មានស្តីអំពីរឿងហេតុបានដែរ ប្រសិនបើលក្ខខណ្ឌខាងក្រោមនេះត្រូវបានបំពេញ៖

- បុគ្គលដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មានប្រកែកមិនព្រមផ្តល់ព័ត៌មាន
- មានការយល់ព្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរឱ្យធ្វើការឃាត់ខ្លួនពីព្រះរាជអាជ្ញា។

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវរាយការណ៍ភ្លាមជូនព្រះរាជអាជ្ញា ព្រមទាំងត្រូវបញ្ជូនគ្រប់ភស្តុតាង ទាំងអស់ដែលតម្រូវឱ្យមានការឃាត់ខ្លួននេះ^{១០}។

២.៣.២. ចំណេញនៃការឃាត់ខ្លួន

ការឃាត់ខ្លួនមានចំណេញ ៤៨ (សែសិបប្រាំបី) ម៉ោង។ ចំណេញត្រូវចាប់គិតពីម៉ោងដែលសាមី ខ្លួនមកដល់អង្គភាពនគរបាល ឬ កងរាជអាវុធហត្ថ។ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ កាលណាមានតម្រូវដែល បង្ហាញឱ្យឃើញថា មានពិទ្ធភាពលើបុគ្គលដែលឃាត់ខ្លួន មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចពន្យារពេល ឃាត់ខ្លួនបាន ប្រសិនបើវិធានការនេះជាការចាំបាច់ដើម្បីឱ្យការស៊ើបអង្កេតប្រព្រឹត្តទៅបានល្អ។ ការ ពន្យារពេលនេះត្រូវសុំទៅព្រះរាជអាជ្ញា ដែលត្រូវផ្ទៀងផ្ទាត់មើលមូលកភាព។ ការអនុញ្ញាតឱ្យពន្យារ ពេលឃាត់ខ្លួនដែលធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងមានសំអាងហេតុត្រូវដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង។ ការពន្យារ គឺជាវិធានការពិសេស។ ការពន្យារនេះ មិនអាចឱ្យលើសពី ២៤ (ម្ភៃបួន) ម៉ោងឡើយ

^៨ មាត្រា ៩៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

^៩ មាត្រា ៩៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

^{១០} មាត្រា ៩៦ កថាខណ្ឌទី១ និងវាក្យខណ្ឌទី១ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

ដោយមិនគិតពីថិរវេលាចាំបាច់ក្នុងការដឹកជញ្ជូន។ ការពន្យារមិនអាចត្រូវយល់ព្រមបានទេ ប្រសិនបើ បុគ្គលដែលឃាត់ខ្លួននោះ ជាអនីតិជន¹¹។

២.៣.៣. ការឃាត់ខ្លួនចំពោះអនីតិជន

ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៤ ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៦ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ ខ្លួនហួសរយៈពេល ៣៦ ម៉ោងឡើយ។

ចំពោះបទមជ្ឈិម អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៤ ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៦ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ ខ្លួនហួសរយៈពេល ២៤ ម៉ោងឡើយ។

ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៦ ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ ខ្លួនហួសរយៈពេល ៤៨ ម៉ោងឡើយ។

ចំពោះបទមជ្ឈិម អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៦ ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ ខ្លួនហួសរយៈពេល ៣៦ ម៉ោងឡើយ។

ចំពោះអនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ ពុំអាចត្រូវគេឃាត់ខ្លួនបានឡើយ¹²។

កាលណាបុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួនជាអនីតិជន មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវជូនព័ត៌មាន តាមគ្រប់មធ្យោបាយដល់ឪពុក ម្តាយ ដល់អ្នកតំណាងស្របច្បាប់ ឬ ដល់អ្នកទទួលភារកិច្ចលើអនីតិ ជននេះ¹³។

២.៣.៤. កំណត់ហេតុស្តីពីការឃាត់ខ្លួន

កាលណាមានការឃាត់ខ្លួនបុគ្គលណាមួយ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវឱ្យដំណឹងជាបន្ទាន់អំពី សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនដល់បុគ្គលនោះ ដោយប្រាប់ឱ្យបានដឹងអំពីមូលហេតុនៃសេចក្តីសម្រេចឃាត់ ខ្លួននេះ។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ប្រាប់ដល់សាមីខ្លួនឱ្យបានដឹងផងដែរ អំពីសិទ្ធិដែលបានចែងនៅ មាត្រា ៩៨ (ជំនួយរបស់មេធាវីនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន) នៃក្រមនេះ។ ក្នុងករណីចាំបាច់ មន្ត្រីនគរបាល យុត្តិធម៌ អាចហៅរកអ្នកបកប្រែ។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការឃាត់ខ្លួនជាបន្ទាន់ ដោយមានចុះសេចក្តីដូចតទៅ៖

- ឈ្មោះ និងឋានៈរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដែលបានបង្គាប់ឱ្យឃាត់ខ្លួន
- អត្តសញ្ញាណនៃបុគ្គលដែលត្រូវឃាត់ខ្លួន
- មូលហេតុនៃការឃាត់ខ្លួន
- ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ និងម៉ោងដែលផ្តើមឃាត់ខ្លួន
- ការឱ្យដំណឹងអំពីសិទ្ធិដែលបានបញ្ញត្តិនៃមាត្រា ៩៨ (ជំនួយរបស់មេធាវីនៅក្នុងពេលឃាត់ ខ្លួន) នៃក្រមនេះ
- ជាយថាហេតុ ឈ្មោះអ្នកបកប្រែ។

¹¹ មាត្រា ៩៦ កថាខណ្ឌទី២ វាក្យខណ្ឌទី១ និងកថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

¹² មាត្រា ៩៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

¹³ មាត្រា ១០០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

កំណត់ហេតុនេះត្រូវមានចុះហត្ថលេខា ឬ ផ្ដិតម្រាមដៃរបស់ជនឃាត់ខ្លួន ក្រោយពីបានអាន កំណត់ហេតុរួច ឬ បើសាមីខ្លួនមិនចេះអក្សរ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវអានកំណត់ហេតុឱ្យស្តាប់។ ប្រសិនបើជននេះប្រកែកមិនព្រមចុះហត្ថលេខា ឬ ផ្ដិតម្រាមដៃទេ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវចុះ និទ្ទេស។ កំណត់ហេតុត្រូវភ្ជាប់ជាមួយសំណុំរឿង¹⁴។

២.៣.៥. ជំនួយរបស់មេធាវីនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន

ក្នុងរយៈពេល ២៤ ម៉ោងបានកន្លងផុតទៅ តាំងពីពេលផ្ដើមនៃការឃាត់ខ្លួនមកនោះ បុគ្គល ដែលឃាត់ខ្លួន អាចសុំសន្ទនាជាមួយមេធាវី ឬ ជាមួយជនណាម្នាក់ដែលខ្លួនជ្រើសរើស កុំឱ្យតែជននេះ មានការទាក់ទិននៅក្នុងរឿងជាមួយ។ ជននេះត្រូវបានទទួលដំណឹងពីការស្នើសុំជ្រើសរើសនេះ តាម គ្រប់មធ្យោបាយ និងជាបន្ទាន់។ ជននេះអាចចូលទៅកាន់កន្លែងឃាត់ខ្លួន និងទាក់ទងជាមួយបុគ្គល សាមីខ្លួនបាន ៣០ (សាមសិប) នាទី ក្នុងលក្ខខណ្ឌធានាការសម្ងាត់នៃការសន្ទនានេះ។ ក្រោយការ សន្ទនាជននេះ អាចធ្វើកំណត់សម្គាល់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលត្រូវភ្ជាប់ជាមួយសំណុំរឿង¹⁵។

២.៣.៦. ជំនួយរបស់គ្រូពេទ្យនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន

ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ សុំឱ្យគ្រូពេទ្យមកពិនិត្យបុគ្គលដែលឃាត់ខ្លួនបានគ្រប់ ពេលវេលា។ គ្រូពេទ្យផ្ទៀងផ្ទាត់មើលថា តើស្ថានភាពសុខភាពនៃបុគ្គលឃាត់ខ្លួននេះ សមស្របនឹងការ ឃាត់ខ្លួនដែរ ឬ ទេ។ ប្រសិនបើគ្រូពេទ្យយល់ឃើញថា ស្ថានភាពសុខភាពរបស់បុគ្គលនោះ ពុំសមស្រប ជាមួយនឹងការឃាត់ខ្លួនទេនោះ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ រាយការណ៍ជាបន្ទាន់ដល់ព្រះរាជអាជ្ញា។ គ្រូ ពេទ្យចេញវិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់សុខភាពដែលត្រូវភ្ជាប់ជាមួយសំណុំរឿង។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ចុះ និទ្ទេសនៅលើកំណត់ហេតុអំពីឈ្មោះរបស់គ្រូពេទ្យ ព្រមទាំង ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ និងម៉ោង នៃការពិនិត្យ សុខភាព។ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចចុះទៅកាន់ទីកន្លែងផ្ទាល់ ដើម្បីផ្ទៀងផ្ទាត់លក្ខខណ្ឌនៃការឃាត់ខ្លួន¹⁶។

២.៣.៧. បញ្ជីនៃការឃាត់ខ្លួន

នៅក្នុងកន្លែងនីមួយៗ របស់នគរបាល ឬ កងរាជអាវុធហត្ថ ដែលសម្រាប់ទទួលជនដែលត្រូវ ឃាត់ខ្លួន ត្រូវមានបញ្ជីស្តីពីការឃាត់ខ្លួនមួយ។ គ្រប់ការឃាត់ខ្លួន ត្រូវមានចុះនៅក្នុងបញ្ជី ដោយមាន សេចក្តីដូចតទៅនេះ៖

- ឈ្មោះ និងឋានៈមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដែលបានបង្គាប់ឱ្យធ្វើការឃាត់ខ្លួន
- អត្តសញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលឃាត់ខ្លួន
- ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ និងម៉ោង ដែលចាប់ផ្ដើមឃាត់ខ្លួន និងបញ្ចប់ការឃាត់ខ្លួន
- ឈ្មោះ និងឋានៈរបស់ចៅក្រម ដែលបានអនុញ្ញាតឱ្យបន្តការឃាត់ខ្លួនជាយថាហេតុ
- ឈ្មោះរបស់គ្រូពេទ្យ ដែលបានពិនិត្យបុគ្គលឃាត់ខ្លួនជាយថាហេតុ
- ប្រភេទនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់អាជ្ញាធរតុលាការ នៅពេលផុតកំណត់ការឃាត់ខ្លួន។

¹⁴ មាត្រា ៩៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

¹⁵ មាត្រា ៩៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

¹⁶ មាត្រា ៩៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

បញ្ជីនេះត្រូវកាន់កាប់ជាប្រចាំសម្រាប់ជូនអាជ្ញាធរតុលាការតាមត្រូវការ¹⁷។

២.៣.៨. កំណត់ហេតុសរុបនៃការឃាត់ខ្លួន

គ្រប់ការឃាត់ខ្លួន ត្រូវតែមានធ្វើកំណត់ហេតុសរុបនៃការឃាត់ខ្លួន។ កំណត់ហេតុសរុបនេះត្រូវមានចុះនិទ្ទេសដូចតទៅ៖

- ឈ្មោះ និងឋានៈមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដែលបង្គាប់ឱ្យឃាត់ខ្លួន
 - អត្តសញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលត្រូវឃាត់ខ្លួន
 - មូលហេតុនៃការឃាត់ខ្លួន
 - ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ និងម៉ោង ដែលផ្ដើមការឃាត់ខ្លួន
 - បែបបទនៃការជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញា
 - បែបបទនៃការជូនដំណឹងដោយអនុវត្តតាមមាត្រា ១០០ (អនីតិជនដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន)
 - ឈ្មោះគ្រូពេទ្យដែលបានពិនិត្យបុគ្គលឃាត់ខ្លួន
 - អត្តសញ្ញាណរបស់ជនដែលបានសន្ទនាជាមួយបុគ្គលឃាត់ខ្លួនស្របតាមមាត្រា ៩៨ (ជំនួយរបស់មេធាវីនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន)
 - ឈ្មោះ និងឋានៈរបស់ចៅក្រម ដែលជាយថាហេតុបានអនុញ្ញាតឱ្យបន្តការឃាត់ខ្លួន
 - ចីរវេលានៃការស្តាប់ចម្លើយនីមួយៗ និងចីរវេលានៃការសម្រាកដែលនៅចន្លោះការស្តាប់ចម្លើយនីមួយៗ
 - ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ និងម៉ោង នៃការឃាត់ខ្លួន
 - ប្រភេទនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់អាជ្ញាធរតុលាការ នៅពេលបញ្ចប់ការឃាត់ខ្លួន
 - លក្ខខណ្ឌនៃការប្រព្រឹត្តទៅនៃការឃាត់ខ្លួន ព្រមទាំងឧប្បត្តិហេតុជាយថាហេតុ។
- កំណត់ហេតុសរុបនៃការឃាត់ខ្លួនត្រូវភ្ជាប់ជាមួយសំណុំរឿង¹⁸។

២.៤. ការបញ្ជូនខ្លួន

ចីរវេលានៃការឃាត់ខ្លួន គឺអាចឈានទៅដល់ ៤៨ ម៉ោង ទោះបីចីរវេលាដែលច្បាប់អនុញ្ញាតជាអតិបរមាគឺ ៤៨ ម៉ោង ហើយបើបទឧក្រិដ្ឋដែលយល់ឃើញ ថាមានតម្រូវអាចពន្យាបាន ២៤ ម៉ោងនេះគ្រាន់តែជាចីរវេលាអតិបរមា មិនមែនកំណត់ថា ទាល់តែផុត ៤៨ ម៉ោង បានបញ្ជូនខ្លួនគេទៅតុលាការនោះទេ។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចឃាត់តែ ៥ ម៉ោង ឬ តិចជាងនេះ រួចបញ្ជូនទៅព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានដែរ ព្រោះនៅពេលដែលផុតរយៈពេលនេះ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវតែបញ្ជូនបុគ្គលដែលឃាត់ខ្លួននោះទៅព្រះរាជអាជ្ញាតែម្តង។ ដូច្នេះមិនមែនមានន័យថា ឱ្យតែគ្រប់ការឃាត់ខ្លួន ទាល់តែគ្រប់រយៈពេលនេះចាំបញ្ជូនគេទៅនោះទេ។ ការបញ្ជូនខ្លួនត្រូវពិនិត្យនូវចំណុចដូចខាងក្រោម៖

¹⁷ មាត្រា ១០១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

¹⁸ មាត្រា ១០២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

២.៤.១. ការបញ្ជូនខ្លួនបុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន

នៅពេលផុតកំណត់នៃរយៈពេលឃាត់ខ្លួន បុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួននោះត្រូវ៖

- បញ្ជូនខ្លួនទៅព្រះរាជអាជ្ញា ឬ
- ដោះលែងឱ្យមានសេរីភាពឡើងវិញ។

សេចក្តីសម្រេចនេះធ្វើឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញា^{១៩}។

២.៤.២. រយៈពេលនៃការបញ្ជូនខ្លួន

កាលណាបុគ្គលដែលត្រូវឃាត់ខ្លួន ត្រូវបញ្ជូនខ្លួនទៅព្រះរាជអាជ្ញា នោះបុគ្គលនេះត្រូវបានគេ នាំខ្លួនក្លាយទៅចំពោះមុខព្រះរាជអាជ្ញា។ ប្រសិនបើ ការបង្ហាញខ្លួនបុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួនពុំ អាចធ្វើឡើងនៅថ្ងៃតែមួយបានដោយសារមានមូលហេតុពិសេស ដែលបណ្តាលមកពីការលំបាកក្នុង ការដឹកជញ្ជូន ឬ ចម្ងាយផ្លូវនៃការដឹកជញ្ជូននោះរយៈពេលបន្ថែមអាចផ្តល់ឱ្យដោយព្រះរាជអាជ្ញាបាន។ នៅក្នុងគ្រប់ករណីទាំងអស់ ការបង្ហាញខ្លួនបុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន ត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងរយៈពេល ដ៏ឆាប់បំផុតតាមការដែលអាចធ្វើទៅបាន។ មូលហេតុនៃការយឺតយ៉ាវត្រូវចុះក្នុងកំណត់ហេតុ ដែលត្រូវ ប្រគល់ជូនព្រះរាជអាជ្ញា ដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌^{២០}។

២.៥. វិធានទាក់ទងនឹងការស៊ើបអង្កេតករណីជាក់ស្តែង

២.៥.១. មិរវេលានៃការស៊ើបអង្កេតករណីជាក់ស្តែង

មិរវេលានៃការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសជាក់ស្តែង មិនអាចលើសពី ៧ (ប្រាំពីរ) ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃ ប្រព្រឹត្តបទល្មើស។ កិច្ចស៊ើបអង្កេតត្រូវប្រព្រឹត្តទៅជាប់ជានិច្ចនៅក្នុងមិរវេលានេះ។ ប្រសិនបើ ការស៊ើប អង្កេតមិនបានបញ្ចប់ក្នុងរយៈពេល ៧ (ប្រាំពីរ) ថ្ងៃនោះទេ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវស្នើសុំយោបល់ ទៅព្រះរាជអាជ្ញា^{២១}។

២.៥.២. ការហាមឃាត់មិនឱ្យស្តាប់ដោយឯកឯង

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ពុំមានអំណាចបង្គាប់ឱ្យស្តាប់ និងថតសំលេងការសន្ទនាតាមទូរស័ព្ទ ឡើយ។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ពុំមានអំណាចបង្គាប់ឱ្យចាប់ និងថតការឆ្លើយឆ្លងដែលចេញតាម មធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍ ជាអាទិ៍ សារតាមទូរសារ ឬ សារតាមអ៊ិនធើណែត^{២២}។

២.៥.៣. ការបញ្ជូនកំណត់ហេតុទៅព្រះរាជអាជ្ញា និងខ្លួនដែលត្រូវចុះក្នុង កំណត់ហេតុ

ក្រោយបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវបញ្ជូនកំណត់ហេតុ និងវត្ថុតាងទាំង អស់ទៅព្រះរាជអាជ្ញា។ កាលណាបុគ្គលណាមួយត្រូវបញ្ជូនទៅព្រះរាជអាជ្ញា នោះការបញ្ជូនកំណត់

¹⁹ មាត្រា ១០៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

²⁰ មាត្រា ១០៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

²¹ មាត្រា ១០៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

²² មាត្រា ១០៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

ហេតុ និងវត្ថុតាង ត្រូវធ្វើជាមួយការបញ្ជូនខ្លួនបុគ្គលនោះដែរ²³។ កំណត់ហេតុដែលធ្វើដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវចុះ៖

- ឈ្មោះ និងឋានៈរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌
- អង្គភាពរបស់មន្ត្រីនោះ
- កាលបរិច្ឆេទ។

ទំព័រនីមួយៗ ត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌។ ពាក្យឆ្លើយតប និងការយោងត្រូវមានបញ្ជាក់យល់ព្រម ដោយមានចុះហត្ថលេខារបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌នៅរឿងទំព័រ។ កំណត់ហេតុស្តីពីការស្តាប់ចម្លើយ ឬ ស្តីពីការឃាត់ខ្លួន ត្រូវមានចុះអត្តសញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធ²⁴។

២.៥.៣. មោឃភាពនៃការមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិ

វិធាន និងទម្រង់ការដែលបានបញ្ញត្តិនៅមាត្រា៖

- មាត្រា ៩០ (កំណត់ហេតុលើការស្រាវជ្រាវ និងការពិនិត្យ)
- មាត្រា ៩១ (ការឆែកឆេរ)
- មាត្រា ៩២ (ការបិទស្លាកបោះត្រាលើវត្ថុតាង)
- មាត្រា ៩៣ (កំណត់ហេតុលើការស្តាប់ចម្លើយ)
- មាត្រា ៩៤ (បទបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួនក្នុងករណីការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសជាក់ស្តែង)
- មាត្រា ៩៥ (ការត្រួតពិនិត្យខាងផ្នែកបច្ចេកទេស ឬ វិទ្យាសាស្ត្រ)
- មាត្រា ៩៦ (ការឃាត់ខ្លួន)
- មាត្រា ៩៧ (កំណត់ហេតុស្តីពីការឃាត់ខ្លួន)
- មាត្រា ៩៨ (ជំនួយរបស់មេធាវីនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន)
- មាត្រា ៩៩ (ជំនួយរបស់គ្រូពេទ្យនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន)
- មាត្រា ១០០ (អនីតិជនដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន)
- មាត្រា ១០៥ (ការហាមឃាត់មិនឱ្យស្តាប់ដោយឯកឯង ជាអាទិ៍)
- មាត្រា ១០៦ (បរិវេលានៃការស៊ើបអង្កេតករណីជាក់ស្តែង) និង
- មាត្រា ១០៨ (និទ្ទេសដែលត្រូវចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុ)។

មានលក្ខណៈដាច់ខាតត្រូវតែគោរព បើមិនដូច្នោះទេនឹងនាំឱ្យមានមោឃភាពនៃនីតិវិធី²⁵។

ជាគោលការណ៍ កំណត់ហេតុមានតម្លៃគ្រាន់តែជាព័ត៌មានប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែ កំណត់ហេតុរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវទុកជាបន្ទាល់ “ឯកសារដើម” មានន័យថា ត្រូវទុកជាឯកសារដែលត្រូវជឿរហូតដល់មានភស្តុតាងផ្ទុយ។ ភស្តុតាងផ្ទុយអាចជូនមកចៅក្រមបានដោយសេរី តាមគ្រប់មធ្យោបាយ

²³ មាត្រា ១០៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

²⁴ មាត្រា ១០៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

²⁵ មាត្រា ១០៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់។ ចៅក្រមធ្វើមូលវិចារណ៍ដោយសេរី លើកំណត់ហេតុដែលធ្វើដោយមន្ត្រីនគរបាល
យុត្តិធម៌ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសជាក់ស្តែង²⁶។

²⁶ មាត្រា ១១០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

ជំពូកទី ៣

ការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីបទល្មើស មិនជាក់ស្តែង

ជំពូកទី ៣

ការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីបទល្មើសមិនជាក់ស្តែង

៣.១. បទល្មើសមិនជាក់ស្តែង

ក្រៅពីការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ នៅក្នុងករណីបទល្មើសជាក់ស្តែង មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ក៏អាចធ្វើការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីបទល្មើសមិនជាក់ស្តែងបានដែរ ដោយត្រូវគោរពនូវនីតិវិធីដែលមានចែងក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

បទល្មើសមិនជាក់ស្តែង សំដៅដល់ករណីនៃការស៊ើបអង្កេតបឋម ឬ ការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីមិនជាក់ស្តែង មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវអនុវត្តទៅតាមគោលការណ៍ដែលមានចែងចាប់ពីមាត្រា ១១១ ដល់មាត្រា ១១៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។

៣.១.១. ការបើកការស៊ើបអង្កេតបឋម

កាលណាបានដឹងពីអំពើដែលអាចជាបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិម ឬ បទលហុ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចធ្វើការស៊ើបអង្កេតបឋមដោយឯកឯង ឬ តាមការសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា^{២៧}។

ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែងរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ការបើកការស៊ើបអង្កេតបឋមនេះ ត្រូវធ្វើពាក្យស្នើសុំបើកការស៊ើបអង្កេតបឋម ពីព្រះរាជអាជ្ញាជាមុនសិន ដើម្បីបន្តអនុវត្តតាមនីតិវិធី។ ក្នុងករណីព្រះរាជអាជ្ញាមិនអនុញ្ញាត មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវចុះនិទ្ទេសថា “មិនអនុញ្ញាតលើសំណើសុំគប្បីមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌បញ្ជូនសំណុំរឿងមកអយ្យការដើម្បីចាត់ការតាមនីតិវិធី”។ រីឯករណីដែលព្រះរាជអាជ្ញាអនុញ្ញាត មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវចុះនិទ្ទេសថា “អនុញ្ញាតឱ្យមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌បើកការស៊ើបអង្កេតបឋមតាមការស្នើសុំ (អនុវត្តតាមមាត្រា ៣៧, មាត្រា ៧៤ និង១១១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ)”។ ក្រោយពីទទួលបានការអនុញ្ញាតក្នុងការបើកស៊ើបអង្កេតបឋមតាមការស្នើសុំហើយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវចាត់ការបន្តនីតិវិធីតាមដោយធ្វើការកោះហៅជនសង្ស័យ ឬ បុគ្គលដែលសង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសឱ្យចូលមកកាន់ការិយាល័យជំនាញ របស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដើម្បីធ្វើការសាកសួរអំពីរឿងហេតុ។ ប្រសិនបើជនសង្ស័យ ឬ បុគ្គលដែលសង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមិនព្រមចូលមកបំភ្លឺ អំពីរឿងហេតុនោះទេ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌នឹងបន្តនីតិវិធី គឺធ្វើសំណើសុំដីកាបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួន។ នៅក្នុងនីតិវិធីស្នើសុំដីកាបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួន។

៣.១.២. វិធានដែលអនុវត្តចំពោះការស៊ើបអង្កេតបឋម

បទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រាមួយចំនួន ដែលមានចែងនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតករណីបទល្មើសជាក់ស្តែង ត្រូវយកមកអនុវត្តនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសបឋមដែរ។ បទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រានេះរួមមាន៖

- **កំណត់ហេតុលើការស្រាវជ្រាវ និងការពិនិត្យ៖** មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការស្រាវជ្រាវ និងការពិនិត្យរបស់ខ្លួន^{២៨}។

^{២៧} មាត្រា ១១១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

^{២៨} មាត្រា ៩០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

- ការត្រួតពិនិត្យខាងផ្នែកបច្ចេកទេស ឬ វិទ្យាសាស្ត្រ: ប្រសិនបើត្រូវធ្វើការពិនិត្យបច្ចេកទេស ឬ វិទ្យាសាស្ត្រដែលមិនអាចបង្កង់បាន មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចពឹងផ្អែកលើបុគ្គលគ្រប់រូបដែលមានមុខជំនាញ។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះមិនទាន់បានចុះឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជីអ្នកជំនាញដូចចែងនៅមាត្រា ១៦៣ (បញ្ជីថ្នាក់ជាតិនៃអ្នកជំនាញ) នៃក្រមនេះទេ បុគ្គលនេះត្រូវស្នើសុំតាមសាសនា ឬ ជំនឿរបស់ខ្លួនថា នឹងជួយដោយកិត្តិភាពដល់តុលាការ²⁹។

- ការហាមឃាត់មិនឱ្យស្តាប់ដោយឯកឯង ជាអាទិ៍: មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ពុំមានអំណាចបង្គាប់ឱ្យស្តាប់ និងថតសំលេងការសន្ទនាតាមទូរស័ព្ទឡើយ។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ពុំមានអំណាចបង្គាប់ឱ្យចាប់ និងថតការឆ្លើយឆ្លងដែលចេញតាមមធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍ ជាអាទិ៍ សារតាមទូរសារ ឬ សារតាមអិនធើណែត³⁰។

- ការបញ្ជូនកំណត់ហេតុទៅព្រះរាជអាជ្ញា: ក្រោយបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវបញ្ជូនកំណត់ហេតុ និងវត្ថុតាងទាំងអស់ទៅព្រះរាជអាជ្ញា។ កាលណាបុគ្គលណាមួយត្រូវបញ្ជូនទៅព្រះរាជអាជ្ញា នោះការបញ្ជូនកំណត់ហេតុ និងវត្ថុតាង ត្រូវធ្វើជាមួយការបញ្ជូនខ្លួនបុគ្គលនោះដែរ³¹។

- ឡើយដែលត្រូវចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុ: កំណត់ហេតុដែលធ្វើដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវចុះ៖

- ឈ្មោះ និងឋានៈរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌
- អង្គភាពរបស់មន្ត្រីនោះ
- កាលបរិច្ឆេទ

ទំព័រនីមួយៗ ត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌។ ពាក្យឆ្លើយតប និងការយោងត្រូវមានបញ្ជាក់យល់ព្រម ដោយមានចុះហត្ថលេខារបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌នៅរឹមទំព័រ។ កំណត់ហេតុស្តីពីការស្តាប់ចម្លើយ ឬ ស្តីពីការឃាត់ខ្លួន ត្រូវមានចុះអត្តសញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធ³²។

៣.២. ការតែកឆែរ

កាលណាការស៊ើបអង្កេតជាបឋមនោះទាក់ទងនឹងបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិម មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចធ្វើការតែកឆែរ និងចាប់យកវត្ថុតាង។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ជាបឋមត្រូវទទួលការយល់ព្រមច្បាស់លាស់ និងពិតប្រាកដពីអ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង។ ការយល់ព្រមនេះត្រូវធ្វើឡើងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរសរសេរដោយផ្ទាល់ដៃរបស់អ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង។ ប្រសិនបើ អ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែងមិនចេះអក្សរ នោះត្រូវសរសេរឱ្យបានច្បាស់លាស់ក្នុងកំណត់ហេតុថា អ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែងនោះមិនចេះអក្សរ ហើយយល់ព្រមឱ្យតែកឆែរ។

²⁹ មាត្រា ៩៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

³⁰ មាត្រា ១០៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

³¹ មាត្រា ១០៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

³² មាត្រា ១០៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

ក្នុងករណីដែលអ្នកកាន់កាប់ទឹកនៃឯកតាមាន ឬ បដិសេធការឆែកឆេរ ប្រធានសាលាដំបូងដែល មានសមត្ថកិច្ចដែនដី អាចចេញដីកាអនុញ្ញាតឱ្យឆែកឆេរ តាមការសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា។ ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវដឹកនាំដោយផ្ទាល់នូវការឆែកឆេរនេះ។ ការឆែកឆេរត្រូវធ្វើនៅចំពោះមុខអ្នកកាន់កាប់ទឹកនៃឯកតា ឬ បើ គ្មានអ្នកកាន់កាប់ទេត្រូវធ្វើនៅចំពោះមុខសាក្សី ០២ (ពីរ) នាក់។ សាក្សីត្រូវចាត់តាំងដោយព្រះរាជអាជ្ញា។ សាក្សី មិនអាចជានគរបាល ឬ ជាកងរាជអាវុធហត្ថ ដែលជាកងកម្លាំងរួមប្រតិបត្តិការក្នុងការឆែកឆេរនោះ ឡើយ។ ការឆែកឆេរមិនអាចផ្ដើមមុនម៉ោង ៦ (ប្រាំមួយ) ព្រឹក និងក្រោយ ម៉ោង ១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឡើយ។ បទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ៩២ (ការបិទស្លាកបោះត្រាលើវត្ថុតាង) នៃក្រមនេះ ត្រូវយកមកអនុវត្តក្នុងការចាប់ យកវត្ថុតាង^{៣៣}។

៣.៣. ការបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួន

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចកោះហៅ និងស្តាប់ចម្លើយបុគ្គលគ្រប់រូបដែលត្រូវបានសង្ស័យថាបាន ចូលរួមក្នុងបទល្មើស ឬ ដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មានស្តីពីរឿងហេតុ។ បុគ្គលដែលកោះហៅ ត្រូវតែចូលមក បង្ហាញខ្លួន។ ក្នុងករណីរឹងទទឹង មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញាដែលអាចចេញបញ្ជា ឱ្យចូលខ្លួន។ បញ្ជាឱ្យចូលខ្លួននេះ ត្រូវមានចុះអត្តសញ្ញាណបុគ្គលពាក់ព័ន្ធ កាលបរិច្ឆេទ និងចុះហត្ថលេខា ដោយព្រះរាជអាជ្ញា និងមានបោះត្រា។ បញ្ជាឱ្យចូលខ្លួន អនុញ្ញាតឱ្យមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ប្រើប្រាស់កង កម្លាំងសាធារណៈដើម្បីបង្ខំបុគ្គលនោះឱ្យចូលបង្ហាញខ្លួន^{៣៤}។

៣.៣. ការឃាត់ខ្លួនជនជាប់សង្ស័យ

កាលណាការស៊ើបអង្កេតបឋមទាក់ទងនឹងបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមនោះ បទប្បញ្ញត្តិនៃជំពូកទី៣ ស្តីពីការឃាត់ខ្លួន និងជំពូកទី៤ ស្តីពីការបញ្ជូនខ្លួននៃមាតិកាទី២ ស្តីពីការស៊ើបអង្កេតករណីជាក់ស្តែងក្នុង គន្លឹះនេះ ត្រូវយកមកអនុវត្ត^{៣៥}។

៣.៤. កំណត់ហេតុស្រង់ចម្លើយ

ការស្តាប់ចម្លើយនីមួយៗ ត្រូវមានធ្វើកំណត់ហេតុ។ កំណត់ហេតុត្រូវដកស្រង់ដោយត្រឹមត្រូវតាម ចម្លើយរបស់បុគ្គលពាក់ព័ន្ធ។ ក្នុងករណីចាំបាច់ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចហៅរកអ្នកបកប្រែដែលបាន ស្សៀបស្របតាមសាសនា ឬ ជំនឿរបស់ខ្លួនថា ខ្លួននឹងបកប្រែឱ្យបានត្រឹមត្រូវ។ អ្នកបកប្រែមិនអាចត្រូវ បានជ្រើសរើសក្នុងចំណោម នគរបាល កងរាជអាវុធហត្ថ ឬ បុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងរឿងជាមួយទេ^{៣៦}។

៣.៥. មោឃភាពនៃការមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិ

ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេតបឋម វិធាន និងទម្រង់ការដែលចែងនៅក្នុងមាត្រា៖

- មាត្រា ៩៦ (ការឃាត់ខ្លួន)
- មាត្រា ៩៧ (កំណត់ហេតុស្តីពីការឃាត់ខ្លួន)

^{៣៣} មាត្រា ១១៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

^{៣៤} មាត្រា ១១៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

^{៣៥} មាត្រា ១១៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

^{៣៦} មាត្រា ១១៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

- មាត្រា ១០០ (អនីតិជនដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន)
- មាត្រា ១០៥ (ការហាមឃាត់មិនឱ្យស្តាប់ដោយឯកឯង ជាអាទិ៍)
- មាត្រា ១០៧ (ការបញ្ជូនកំណត់ហេតុទៅព្រះរាជអាជ្ញា)
- មាត្រា ១១៣ (ការឆែកឆេរ)
- មាត្រា ១១៤ (ការបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួន ការស៊ើបអង្កេតបឋម) នៃក្រមនេះ

មានលក្ខណៈដាច់ខាតត្រូវតែគោរពតាម បើពុំដូច្នេះទេនាំឱ្យមានមោឃភាពនៃនីតិវិធី³⁷។

ជាគោលការណ៍ កំណត់ហេតុមានតម្លៃគ្រាន់តែជាព័ត៌មានប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែ កំណត់ហេតុរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវទុកជាបន្ទាល់ “ឯកសារដើម” មានន័យថា ត្រូវទុកជាឯកសារដែលត្រូវជឿ រហូតដល់មានភស្តុតាងផ្ទុយ។ ភស្តុតាងផ្ទុយ អាចជូនមកចៅក្រមបានដោយសេរីតាមគ្រប់មធ្យោបាយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់។ ចៅក្រមធ្វើមូលវិចារណ៍ដោយសេរី លើកំណត់ហេតុដែលធ្វើដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេតបឋម³⁸។

³⁷ មាត្រា ១១៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

³⁸ មាត្រា ១១៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

ជំពូកទី ៤
ការបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត និង ការ
បញ្ជូនខ្លួនរបស់បង្គ្រានីតរោង
យុត្តិធម៌

ជំពូកទី ៤

ការបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត និងការបញ្ជូនខ្លួនរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌
៤.១. ការបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌

នៅពេលដែលការស៊ើបអង្កេតមួយត្រូវបានធ្វើការសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ ហើយអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវធ្វើការសន្និដ្ឋាននូវការស៊ើបអង្កេតមាននាទីនោះ ធ្វើរបាយការណ៍បញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត។ ការស៊ើបអង្កេតអាចនឹងត្រូវបានបញ្ចប់ ប្រសិនបើល្មើសជនត្រូវបានចាប់ខ្លួន ហើយមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ និងបង្ហាញថាអំពើដែលកើតឡើងនោះ ពិតជាបទល្មើសមួយប្រាកដមែន ហើយពិតជាមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់អាចកំណត់បានថា អ្នកដែលប្រព្រឹត្តអំពើនោះ គឺជាជនជាប់ចោទ។ របាយការណ៍នេះ អាចជាការច្របាច់បញ្ចូលដោយមានការសន្និដ្ឋានសរុបនូវរបាយការណ៍ស៊ើបអង្កេតបឋម និងរបាយការណ៍ស៊ើបអង្កេតបន្ថែមផ្សេងៗទៀត។ តែអ្នកស៊ើបអង្កេតក៏ត្រូវតែចងចាំដែរថា ការស៊ើបអង្កេតដែលចាត់ទុកថាចប់សព្វគ្រប់នោះ មិនចាំបាច់លុះត្រាតែធ្វើការចាប់ខ្លួនល្មើសជននោះទេ។ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ការស៊ើបអង្កេតត្រូវបានបញ្ចប់ដែរ ទោះជាលទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេតនោះមិនទាន់ចប់សព្វគ្រប់ក៏ដោយដូចជា៖

- ក្រោយពីបានប្រមូលភស្តុតាងទៅនគរបាល ដើម្បីសន្និដ្ឋានថាអំពើនោះមិនមែនជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។
- ល្មើសជនស្លាប់។
- រឿងក្តីនោះជារឿងក្តីឃាតកម្ម និងអត្តឃាតរបស់ល្មើសជន។
- ល្មើសជនសារភាពមុនពេលខ្លួនដាច់ខ្យល់ស្លាប់។
- ការចាប់ខ្លួនរបស់ជនសង្ស័យ មិនត្រូវបានជនរងគ្រោះសហការគាំទ្រជាមួយ។
- ជនដែលសង្ស័យស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការផ្សេង ហើយពិបាកនឹងរកមធ្យោបាយនាំខ្លួនជននោះមកបាន ឬ ក៏អយ្យការយល់ថាការចំណាយដើម្បីនាំខ្លួនជននោះជាការចាំបាច់នោះ។
- ជនដែរត្រូវបានចាប់ខ្លួននោះត្រូវបានអយ្យការចោទប្រកាន់លើបទល្មើសដែលនគរបាលចោទដែលទាបជាងបទល្មើសមុន។

៤.២. ការបញ្ជូនខ្លួនរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌

៤.២.១. ការបញ្ជូនខ្លួនមុនពេលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន

បន្ទាប់ពីបានបញ្ចប់នៃការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ នៅពេលផុតកំណត់នៃរយៈពេលឃាត់ខ្លួន បុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួននោះត្រូវ៖

- បញ្ជូនខ្លួនទៅព្រះរាជអាជ្ញា ឬ
 - ដោះលែងឱ្យមានសេរីភាពឡើងវិញ
- សេចក្តីសម្រេចនេះធ្វើឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញា^{៣៩}។

^{៣៩} មាត្រា ១០៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

ប្រសិនបើការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវបានបញ្ចប់ជាស្ថាពរហើយ ព្រមទាំង តម្រុយកសុតាងស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងបទល្មើស និងជនសង្ស័យ ព្រមទាំងផុតរយៈពេលនៃការឃាត់ខ្លួន នោះ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវបញ្ចូលខ្លួនទៅកាន់អយ្យការ។

៤.២.២. រយៈពេលនៃការបញ្ជូនខ្លួន

កាលណាបុគ្គលដែលត្រូវឃាត់ខ្លួន ត្រូវបញ្ជូនខ្លួនទៅព្រះរាជអាជ្ញា នោះបុគ្គលនេះត្រូវបានគេ នាំខ្លួនភ្លាម យកទៅចំពោះមុខព្រះរាជអាជ្ញា។ ប្រសិនបើ ការបង្ហាញខ្លួនបុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន ពុំអាចធ្វើឡើងនៅថ្ងៃតែមួយបាន ដោយសារមានមូលហេតុពិសេស ដែលបណ្តាលមកពីការលំបាកក្នុង ការដឹកជញ្ជូន ឬ ចម្ងាយផ្លូវនៃការដឹកជញ្ជូននោះ រយៈពេលបន្ថែមអាចផ្តល់ឱ្យដោយព្រះរាជអាជ្ញា បាន។ នៅក្នុងគ្រប់ករណីទាំងអស់ ការបង្ហាញខ្លួនបុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន ត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុង រយៈពេលដ៏ឆាប់បំផុតតាមការដែលអាចធ្វើទៅបាន។ មូលហេតុនៃការយឺតយ៉ាវត្រូវចុះក្នុងកំណត់ហេតុ ដែលត្រូវប្រគល់ជូនព្រះរាជអាជ្ញា ដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌⁴⁰។

⁴⁰ មាត្រា ១០៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ២០០៧

ជំពូកទី ៥
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍

ជំពូកទី ៥
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍

៥.១. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ដោយឆ្លងកាត់តាមការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ក្រោមប្រធានបទ “ការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដំណាក់កាលមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌” រួចមក ខ្ញុំបាទយល់ឃើញថា ក្នុងកិច្ចប្រតិបត្តិការបង្ក្រាបបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ របស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ស្ថិតក្រោមអំណាចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា និងចៅក្រមស៊ើបសួរតាមរយៈដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស។ នៅក្នុងការបំពេញបេសកកម្ម មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ទទួលបញ្ជា ឬ សុំបញ្ជាតែពីអាជ្ញាធរតុលាការ រហូតដល់ចប់កិច្ចប្រតិបត្តិការរបស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ក៏ត្រូវរាយការណ៍តាមឋានានុក្រមរបស់ខ្លួន អំពីរឿងហេតុកើតឡើង និងសុំយោបល់ដឹកនាំ។ ដូច្នេះ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវមានអាណាព្យាបាលពីគឺ តាមឋានានុក្រមការងាររដ្ឋបាលស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ស្នងការនគរបាលរាជធានីភ្នំពេញ នៃអគ្គស្នងការរដ្ឋាននគរបាលជាតិ និងការងារនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌស្ថិតនៅក្រោមការសម្របសម្រួលរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា។

តាមគោលការណ៍ច្បាប់ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ មិនអាចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការបានទេ ទោះបីជាក្រោយពីមានការសម្រុះសម្រួលគ្នារវាងជនល្មើស និងជនរងគ្រោះ ឬ ក៏មានការដកពាក្យប្តឹងក៏ដោយ។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដែលរក្សាទុកកំណត់ហេតុ ឬ វត្ថុតាងដោយចេតនា ឬ លាក់បាំងដល់អាជ្ញាធរតុលាការ អំពីអត្ថិភាពនៃកំណត់ហេតុ ឬ វត្ថុតាងត្រូវចាត់ទុកថា មន្ត្រីនគរបាលនោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលត្រូវផ្ដន្ទាទោសតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៩។

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧ បានផ្តល់នីតិសម្បទាជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដល់មន្ត្រីនគរបាលជាតិ និងមន្ត្រីកងរាជអាវុធហាត់ មានភារកិច្ចធ្វើការត្រួតពិនិត្យ បទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម បទលហុកំណត់អត្តសញ្ញាណ ចាប់ជនល្មើស ព្រមទាំងប្រមូលភស្តុតាង។ មន្ត្រីនគរបាល និងមន្ត្រីកងរាជអាវុធហាត់ ចុះដល់កន្លែងកើតហេតុដូចគ្នា មានសិទ្ធិពិនិត្យទីកន្លែង កើតហេតុ សម្ភាសន៍សាក្សី ជនរងគ្រោះ ស្រង់ចម្លើយជនសង្ស័យ និងឃាត់ខ្លួនជនសង្ស័យ ព្រមទាំងធ្វើការឆែកឆេររហូតដល់ចប់កិច្ចប្រតិបត្តិការរៀងៗខ្លួន។

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវរៀបចំសំណុំរឿងមកកាន់ព្រះរាជអាជ្ញា នៅពេលព្រះរាជអាជ្ញាទទួលបានសំណុំរឿង ព្រះរាជអាជ្ញានឹងពិនិត្យមើលអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ចប់សព្វគ្រប់ហើយ ក្នុងករណីយល់ឃើញថាមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ធ្វើការចោទប្រកាន់។ ព្រះរាជអាជ្ញា ក៏សម្រេចធ្វើការចោទប្រកាន់បញ្ជូនសំណុំរឿងទៅចៅក្រមស៊ើបសួរ។

៥.២. អនុសាសន៍

ក្រោយពីបានធ្វើការបកស្រាយ និងសិក្សាយ៉ាងលម្អិតអំពី “ការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដំណាក់កាលមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌” រួចមក ខ្ញុំបាទយល់ឃើញថា ការស៊ើបអង្កេត និងបង្ក្រាបបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ មិនទាន់បានឆ្លើយតបតាមសំណូមពរ និងទិសដៅផែនការនៅឡើយ ជាពិសេស

ការគ្រប់គ្រងមុខសញ្ញានៅក្នុងមូលដ្ឋាន ដូចជា មុខសញ្ញាក្មេងទំនើង ការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន មុខសញ្ញាមានជីកាចាប់ខ្លួន មុខសញ្ញាករណីតស៊ូ និងមុខសញ្ញាដោះលែងចេញពីពន្ធនាគារ។ ការងារមួយចំនួនមានភាពអសកម្ម គឺដោយសារកង្វះខាតនៃការចុះផ្ទាល់ដល់មូលដ្ឋាន និងគោលដៅយូរអង្វែងបានធ្វើឱ្យមានភាពចន្លោះប្រហោង ក្នុងការអនុវត្តមន្ទីរនៅពេលសភាពការណ៍កើតឡើង។ អង្គភាពពាក់ព័ន្ធនៅមានការយឺតយ៉ាវខ្វះការទទួលខុសត្រូវ គួបផ្សំនឹងការមិនបានត្រួតពិនិត្យសកម្មភាពការងាររបស់មន្ត្រីគ្រប់ថ្នាក់ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ធ្វើឱ្យប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តវិធាន មិនទាន់ទទួលបានលទ្ធផលល្អនៅឡើយ។ ម្យ៉ាងទៀត ការខ្វះមធ្យោបាយ សម្ភារៈ ដើម្បីបម្រើឱ្យកិច្ចប្រតិបត្តិការស្រាវជ្រាវ ធ្វើឱ្យការងារប្រឆាំងនឹងបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ មិនទាន់ទទួលបានលទ្ធផល។

ហេតុដូច្នេះដើម្បីឆ្លើយតបជាមួយនឹងបញ្ហាដែលកើតមានឡើងជុំវិញនីតិវិធីនៃការអនុវត្តការងាររបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចប្រព្រឹត្តទៅបានដោយរលូន និងមានភាពឆាប់រហ័ស ទើបខ្ញុំបាទ សូមលើកឡើងជាគំនិត មតិយោបល់ និងដំណោះស្រាយមួយចំនួន ដូចខាងក្រោម៖

៥.២.១. ឆ្លើយតបនឹងយន្តការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ និង ច្បាប់

គោលនយោបាយកំណែទម្រង់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដោយផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និងការបង្កើនសមត្ថភាព វិជ្ជាជីវៈ នៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធគ្រប់ប្រភេទតាមរយៈនៃការបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាព។ ក្រសួងមហាផ្ទៃ បានដាក់ចេញនូវយន្តការកំណែទម្រង់កងកម្លាំងនគរបាលជាតិ ឱ្យក្លាយជាកងកម្លាំងមួយដែលមានវិជ្ជាជីវៈពិតប្រាកដ បំពាក់ដោយបច្ចេកទេសទំនើប មានអត្ថប្រយោជន៍សុភាពរាបសារ មានសមត្ថភាពបំពេញភារកិច្ច មានស្មារតីទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ គោរពប្រតិបត្តិច្បាប់ គោរពសិទ្ធិមនុស្ស រក្សាសន្តិសុខ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ការពារអាយុជីវិត និងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។ ដើម្បីអនុវត្តយន្តការនេះ ក្រសួងមហាផ្ទៃបានប្រគល់ភារកិច្ចទៅឱ្យបណ្ឌិតសភាគណៈគណៈកម្មជាតិ ធ្វើជាសេនាធិការក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលកងកម្លាំងនគរបាលជាតិនៅទូទាំងប្រទេស។ ដើម្បីឱ្យបណ្ឌិតសភាគណៈគណៈកម្មជាតិ អនុវត្តបានតាមផែនការបណ្តុះបណ្តាលកងកម្លាំងនគរបាលជាតិទទួលបានជោគជ័យ ត្រូវមានការគាំទ្រពីរាជរដ្ឋាភិបាល ក្រសួងមហាផ្ទៃ និងមានការចូលរួមសហការគ្រប់អង្គភាព គ្រប់ភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ជាពិសេសនាយកដ្ឋានបុគ្គលិកនៃអគ្គស្នងការដ្ឋាននគរបាលជាតិ មានការគាំទ្រ និងមានយន្តការតាមដានចំពោះនិស្សិត សិក្ខាកាម ដែលបណ្ឌិតសភាគណៈគណៈកម្មជាតិ បានដាក់ពិន័យ ឬ បណ្តេញចេញពីការសិក្សា។

៥.២.២. ឆ្លើយតបនឹងយន្តការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់

ក. ការលុបបំបាត់អំពើពុករលួយ

ជាគោលការណ៍ ការលុបបំបាត់អំពើពុករលួយ នគរបាលយុត្តិធម៌ មិនត្រូវយកតួនាទីខ្លួនទៅការពារបនល្បែងស៊ីសង បនស្រីពេស្យាចារ ឬ កន្លែងប្រព្រឹត្តអំពើអបាយមុខ ដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់ឡើយ។ មិនត្រូវយកតួនាទីខ្លួនទៅការពារបទល្មើស ដូចជាការពារជនប្រព្រឹត្តសកម្មភាព លួច ឆក់ ប្លន់

កេងប្រវ័ញ្ចសម្បត្តិជាតិ ឬ កេងប្រវ័ញ្ចកម្មសិទ្ធិអ្នកដទៃដែលស្របច្បាប់។ មិនត្រូវប្រើអំណាចគំរាម គំហែងទៅលើប្រជាពលរដ្ឋ ដើម្បីការពារជនល្មើស និងប្រើប្រាស់សម្ភាររបស់រដ្ឋបម្រើផលប្រយោជន៍ ខ្លួន ព្រមទាំងហ៊ានប្រព្រឹត្តបទល្មើសផ្សេងៗដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់ ហើយមិនត្រូវលាក់បាំងសំណុំរឿង វត្ថុ តាង ឬ ធ្វើការដោះដូរនូវវត្ថុតាង ដើម្បីប្រយោជន៍បុគ្គលណាមួយឡើយ។

ខ. ការលុបបំបាត់វប្បធម៌អន្តរាគមន៍

បរិបទនៃសង្គមខ្មែរបច្ចុប្បន្ន តែងតែកើតមាននូវបញ្ហាអន្តរាគមន៍ជាញឹកញាប់ វាគឺជាទម្លាប់ ពលរដ្ឋខ្មែរ ក្នុងការទំនាក់ទំនងគ្នានៅក្នុងសង្គមទៅហើយ ប៉ុន្តែ បញ្ហាទាំងនេះបានក្លាយជាទម្លាប់មិន អាចកែប្រែបាន។ អ្នកដែលមានអំណាច មានឋានៈនៅក្នុងសង្គមមួយចំនួន តែងតែលូកលាន់នៅក្នុង កិច្ចការរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដែលធ្វើឱ្យការបំពេញតួនាទីមិនទាន់បានល្អ មិនបានប្រកាន់ភ្ជាប់ នូវការអនុវត្តច្បាប់ និងមិនមានភាពយុត្តិធម៌នៅក្នុងសង្គម។ ដើម្បីលុបបំបាត់នូវបញ្ហាទាំងនេះចាំបាច់ ត្រូវពង្រឹងតួនាទី ភារកិច្ចរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ក្នុងការអនុវត្តច្បាប់ និងត្រូវយកគោលការណ៍ ច្បាប់មូលដ្ឋានគ្រឹះ។ បើមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ណាម្នាក់ មិនបានប្រតិបត្តិតាមច្បាប់ ត្រូវទទួលពិន័យ និងទណ្ឌកម្មជាដាច់ខាតមិនត្រូវលើកលែងចំពោះមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ណាម្នាក់ ដែលធ្វើឱ្យមាន កំហុសឆ្គងក្នុងការបំពេញតួនាទីនោះទេ។

គ. ការលុបបំបាត់វប្បធម៌និទណ្ឌភាព

កាលណាគ្មានយុត្តិធម៌នឹងធ្វើឱ្យមាននិទណ្ឌភាព បើមាននិទណ្ឌភាព គឺគ្មានភាពស្មើគ្នាចំពោះ មុខច្បាប់ឡើយ។ និទណ្ឌភាព គឺគ្មានការចាប់ខ្លួន និងនាំខ្លួនជនប្រព្រឹត្តបទល្មើសមកធ្វើការវិនិច្ឆ័យ ទោស ពីព្រោះតែមុខតំណែង ឥទ្ធិពល ឬ ទ្រព្យធនរបស់ពួកគេ។ ដើម្បីចៀសវាងនូវបញ្ហាទាំងនេះ នគរបាលជាតិ ត្រូវមានភក្តីភាពចំពោះជាតិ។ នគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវធ្វើការស៊ើបអង្កេតភ្លាមៗ នៅ ខណៈពេលដែលខ្លួនបានដឹងពីការប្រព្រឹត្តបទល្មើស មិនត្រូវរង់ចាំឱ្យនរណាម្នាក់ធ្វើពាក្យបណ្តឹងជាមុន នោះទេ មុនពេលដែលខ្លួនចាប់ផ្តើមស៊ើបអង្កេត។

បើមានបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌកើតឡើង ទោះបីជាគ្មានបណ្តឹងក៏ដោយ ក៏មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវតែបើកការស៊ើបអង្កេត ស្រាវជ្រាវ ស្វែងរកជនប្រព្រឹត្តបទល្មើស ដើម្បីកសាងសំណុំរឿងបញ្ជូនទៅ តុលាការ។ បើមិនដូច្នោះទេ បញ្ហានិទណ្ឌភាព និងសកម្មភាពល្មើសច្បាប់កាន់តែមានច្រើនឡើងៗ ធ្វើឱ្យ សង្គមច្របូកច្របល់ គ្មានសណ្តាប់ធ្នាប់ គ្មានសន្តិភាព ក្លាយជាសង្គមមួយអនាធិបេត្យ។

៥.២.៣. ឆ្លើយតបនឹងសំណូមពររបស់ប្រជាពលរដ្ឋ

សំណូមពរដល់គ្រប់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ទាំងអស់ ឱ្យលុបបំបាត់ចោលនូវអំពើពុករលួយ ជា ពិសេស អ្នកធ្វើកំណត់ហេតុ និងអ្នកធ្វើកោសលវិច័យ ដើម្បីជម្រុញឱ្យការស៊ើបអង្កេត ប្រព្រឹត្តទៅដោយ យុត្តិធម៌ យ៉ាងល្អបំផុត ជាងនេះទៅទៀត បានជម្រុញឱ្យប្រទេសជាតិ មានតម្លាភាព និងមាននីតិវិធី។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ទាំងឡាយមេត្តាគោរពតួនាទី និងច្បាប់ឱ្យបានហ្មត់ចត់នូវក្រមសីលធម៌ ព្រម ទាំងគោលការណ៍ទាំងឡាយណាដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ឱ្យបានម៉ឺងម៉ាត់ ព្រោះបើមិនបានគោរពទេ

នោះអាច និងបណ្តាលឱ្យមានការរំលោភនូវសិទ្ធិមនុស្ស ព្រមទាំងសិទ្ធិសេរីភាពនឹងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់
ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូប ថែមទាំងធ្វើឱ្យប្រទេសជាតិ បាត់បង់នូវនីតិរដ្ឋទាំងស្រុងទៀតផង ។

ឯកសារយោង

ឯកសារយោង

ច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត

- រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, ២៤ កញ្ញា ១៩៩៣
- ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ចុះថ្ងៃទី១០ សីហា ២០០៧
- ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ចុះថ្ងៃទី៣០ វិច្ឆិកា ២០០៩
- ប្រកាសអន្តរក្រសួងស្តីពីការផ្តល់នីតិសម្បទាជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ រវាងក្រសួងយុត្តិធម៌ និងក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨
- ប្រកាសស្តីពីរបៀបធ្វើការងាររបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ របស់ក្រសួងយុត្តិធម៌ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤